

Observații la hotărârea Primăriei București de a sprijini financiar cuplurile infertile pentru proceduri de fertilizare in vitro

Invocarea crizei demografice pentru promovarea FIV - o eroare

PRO VITA București (www.asociatiaprovita.ro) este o organizație independentă care își propune promovarea unei culturi a vieții, bazate pe respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului. PRO VITA (București) își urmărește obiectivele prin educație, cercetare și consiliere juridică și litigii precum și prin asistență umanitară și advocacy. PRO VITA (București) este membră asociată a SALLUX (fosta Fundația pentru Politici Creștine în Europa). Ne numărăm printre organizațiile consultate în procesul legislativ intern și am intervenit în diverse litigii pe lângă instanțele naționale sau internaționale, inclusiv pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Primăria București, la inițiativa d-nei primar Gabriela Vrânceanu Firea, va sprijini¹ financiar cu câte 11.000 de lei cuplurile infertile care doresc să apeleze la asistarea medicală a procreației. Astfel, aflăm că va fi alocat un buget multianual de 10,8 milioane de lei pentru perioada iunie 2018 - decembrie 2019, pentru aproximativ 1.000 de femei beneficiare.

Criteriile de eligibilitate pentru intrarea în program vor fi următoarele:

- cuplurile infertile să aibă indicație pentru procedura de fertilizare *in vitro*;
- membrii cuplului să fie asigurați medical;
- cuplu să fie autolog (se exclude donarea de ovocite sau de sperma de la terți, precum și purtarea sarcinii de către o mamă surrogat). Pe cale de consecință sunt excluse cuplurile în care partenerul suferă de azoospermie;
- femeile trebuie să aibă vârsta între 24 și 45 de ani.

Observațiile pe care le facem mai jos la hotărârea adoptată de Primăria București privesc exclusiv aspectele morale și nu contestă nici autoritatea Primarului și nici legalitatea hotărârii, dar ating principala motivație pentru inițierea proiectului de hotărâre: criza demografică.

FIV este contrară învățaturii de credință a Bisericii

În primul rând, din perspectivă morală, notăm că **fertilizarea *in vitro* este contrară catehismului Bisericii Ortodoxe și celui al Bisericii Catolice.**

În lipsa, nefericită și generatoare de confuzii chiar și în rândul unor preoți, a unei rezoluții a Comisiei de Bioetică a Bisericii Ortodoxe Române (cam... sucombată de vreo 10 ani, cu toată nevoia tot mai urgentă de răspunsuri clare la probleme ridicate de avansul tehnologic), cităm din documentul similar al Bisericii Ortodoxe Ruse. Așa cum spuneam la publicarea traducerii românești, acesta reflectă învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe „universale”, deci în ansamblul său. Diferențele față de Biserica Ortodoxă Română survin exclusiv din aplicarea acestei învățături adaptată la realitățile sociale uneori diferite, în niciun caz în dimensiunea lor teologică și morală, care este comună.

„Biserica nu poate considera ca fiind justificate moral acele modalități care conduc la naștere de prunci care nu sunt în acord cu planul Creatorului vieții. Dacă soțul sau soția este steril(ă), iar metodele terapeutice și chirurgicale de tratare a infertilității nu îi ajută, ei trebuie să accepte cu smerenie lipsa copiilor ca pe o menire specială a lor. În aceste cazuri, duhovnicul ar trebui să ia în considerare posibilitatea adoptării unui copil, cu consimțământul ambilor soți. (...)

¹ <http://www.ziare.com/gabriela-vranceanu-firea/primar-bucuresti/firea-da-11-000-de-lei-femeilor-din-bucuresti-care-vor-sa-faca-fiv-nu-trebuie-sa-fie-maritate-1507652>

Din perspectivă ortodoxă, sunt inadmisibile moral și mijloacele de fertilizare extracorporală, implicând producerea, conservarea și distrugerea intenționată a embrionilor care sunt „în plus”. Pe recunoașterea demnității umane, chiar și în cazul unui embrion, se bazează concepția morală pe care o are Biserica asupra avortului.”²

Încă mai clare, dacă nu în concluzii, atunci cu certitudine în expunere și detalii, sunt documentele doctrinare ale Bisericii Catolice, a cărei școală de bioetică este o sursă permanentă de claritate a judecății morale – și nu doar pentru catolici.

Biserica Catolică este o opozantă fermă și vocală a procedurilor FIV, în temeiul respectului absolut pentru viață în toate stadiile dezvoltării sale, inclusiv pentru embrionul uman. Fertilizarea *in vitro* încalcă, în această viziune, principiile fundamentale ale moralei creștine mai ales din cauza distrugerii embrionilor supranumerari, o rezultată comună a aplicării tehnicilor FIV.

Nu este, însă, singurul motiv al obiecțiilor, procedeul în sine fiind inacceptabil:

„Originea unei persoane umane este, în realitate, rezultatul unei dăruiri. Copilul zămislit trebuie să fie rodul iubirii părinților săi. Nu poate fi voit, nici conceput ca produs al unei intervenții de tehnici medicale și biologice: acest lucru ar echivala cu reducerea lui la a deveni obiect al unei tehnologii științifice. Nimeni nu poate să supună venirea pe lume a unui copil condițiilor de eficiență tehnică evaluabile conform parametrilor de control și de dominare.”

(Congregația pentru Doctrina Credenței, „Instrucțiunea despre viața umană care se naște și despre demnitatea procreației” - *Donum vitae*, II. B. 4. c).

Ca regulă generală, bioetica creștină consideră licite intervențiile care nu pun în pericol viața și integritatea trupească a ființei umane și totodată tind la restabilirea unei funcții sau integrități pierdute. Or, FIV nu are un astfel de scop.

Utilizarea realizărilor moderne ale medicinei trebuie făcută cu discernământ și ținând seama de necesitatea păstrării fundamentelor morale ale societății. Acesta este obiectul de studiu al științei interdisciplinare a bioeticii, din păcate văduvită de atenție publică și respect în România, inclusiv în dezbaterile din Parlament. Bunul plac și interesul egoist nu pot și nu trebuie să primeze niciodată:

„Nici un biolog sau medic nu poate să pretindă în mod rațional, în virtutea competenței sale științifice, să decidă asupra originii și destinului oamenilor. Această normă trebuie aplicată într-un mod special în sfera sexualității și a procreației, în care femeia și bărbatul pun în act valorile fundamentale ale iubirii și ale vieții.”

² <http://www.culturavietii.ro/tag/bazele-conceptiei-sociale-ale-bisericii-ortodoxe/>

(Papa Ioan Paul al II-lea, Familiaris consortio, 1982).

Desigur, **acest tip de rezoluții dețin mai mult un caracter de obligativitate morală, având în vedere separarea Bisericii de Stat.** De aceea, întrucât nu contestăm nici caracterul legal și nici oportunitatea proiectului, nu am fi făcut aceste observații dacă inițiativa nu ar fi aparținut unei persoane apropiată de cele sfinte, d-na Firea fiind, împreună cu soțul d-sale, inclusiv ctitor de biserici. De asemenea este vizibilă în activitatea sa ca primar preocuparea față de persoanele în nevoie și de familii. Consiliul General și Primăria București acordă sprijin substanțial pentru familiile în care există un copil cu handicap (1.000 de lei lunar), adulți cu handicap (500 de lei lunar), prime de căsătorie sau naștere, ajutoare comunitare pentru familiile monoparentale³. La nivelul Primăriei Capitalei nu au existat astfel de programe până în mandatul d-nei Gabriela Firea și subliniem asta.

Tocmai de aceea ne-am fi așteptat ca printre preoții, teologii și oamenii de spirit care îi sunt aproape d-nei Gabriela Firea să se găsească un sfătuitor mai bun în problema infertilității.

Este clar că un anumit grad de discernământ există în formularea proiectului de hotărâre: **limitarea procedurilor la cuplurile autologe, excluzând deci terțul donator sau mama surrogat și excluderea persoanelor singure, asigurând astfel copilului ambii părinți - sunt semne că proiectul a fost inițiat avându-se în vedere rețineri și preocupări etice și morale.** Însă, așa cum se întâmplă mult prea adesea în cazul oamenilor politici și al figurilor publice românești, drumul lor către un serviciu public de pe temeiuri autentice creștine se întrerupe sau împotmolește la jumătate, tributatar slăbiciunilor, ignoranței sau pur și simplu intereselor - nu atât personale, cât ale unor cercuri politice sau de afaceri.

Invocarea crizei demografice pentru promovarea FIV - o eroare și o perpetuare a erorilor anterioare, care au dus la situația dezastruoasă de azi

Totodată, **respingem motivația centrală a expunerii de motive la proiectul de hotărâre: aceea că procedurile de FIV pot ajuta la creșterea natalității.** Recursul la criza demografică deosebit de gravă prin care trece România pentru promovarea fertilizării *in vitro* nu doar cu această ocazie este nepotrivit și induce în eroare cu privire atât la cauze, cât și la acțiunile ce se impun.

Este adevărat că din 1990 natalitatea în România este în continuă scădere, dar **declinul nu s-a ameliorat în niciun fel după debutul în 2011 al programului național de fertilizare *in vitro* și embriotransfer. Dimpotrivă, s-a accentuat.** A pretinde că aceste măsuri la nivel exclusiv local vor contribui la creșterea natalității ar însemna să refuzăm cauzele adevărate ale tragediei demografice care afectează România și care este, după cum știm de ani buni, inclusiv din

³ <http://dgas.ro/stimulente-financiare/>

raportul Comisiei Prezidențiale de Analiză a Riscurilor Sociale și Demografice, inclusiv un risc la adresa siguranței naționale.

Natalitatea nu a scăzut sensibil din cauza infertilității, deși aceasta este, cu adevărat, în creștere. Cauzele acestui fenomen sunt cu mult mai complexe și, contrar unei credințe larg răspândite, nu sunt în primul rând de ordin financiar (ca dovadă că în așa-numitele „țări civilizate” natalitatea este similară cu cea din România), ci cultural.

În plus, o parte dintre cuplurile care apelează la FIV nu au fost mereu infertile, ci au ajuns să sufere de infertilitate din cauze ce țin de propriile alegeri și propriul stil de viață – prioritate acordată carierei, spre exemplu. Chiar dacă aceste lucruri sunt de natură să deranjeze și chiar să scandalizeze, ne facem datoria să le spunem.

Suntem de acord că responsabilitatea ce revine statului român nu poate fi eludată. Dar primul semn de conștientizare din partea acestuia ar fi stoparea încurajării avortului, una din cauzele infertilității sau imposibilității de a duce sarcina ulterioară la capăt și pentru care Statul oferă subvenții de circa 4 milioane de euro anual – o violare gravă a conștiinței cetățenilor care aparțin oricăreia dintre cele 3 mari religii. Ca să nu mai amintim că statul nu a avut niciodată în ultimii 28 de ani o politică reală și coerentă de stimulare a natalității. A pretinde că firavele stimulente economice oferite, când și când, femeilor sau familiilor ori finanțarea procedurilor de FIV țin loc de abordare serioasă și programatică a crizei demografice ar însemna din nou să ignorăm realitatea cruntă: **cu toată creșterea numărului de proceduri FIV reușite din ultimii ani, în 2016 s-a atins un nou record negativ de copii născuți: numai 189.783 - la nivelul anului 1876! - față de 315.000 copii născuți în 1990.**

Un răspuns moral la drama infertilității

Pe website-ul nostru se regăsesc extrase ample dintr-o lucrare enciclopedică de bioetică apărută sub egida Federației PRO VITA Ortodoxă. Recomandăm, pentru a nu fi acuzați de insensibilitate față de suferința (nu ne îndoim o clipă, cât se poate de reală!) a semenilor noștri care nu pot avea copii, aceste extrase care conțin și un posibil răspuns etico-moral la problema infertilității:

„Atunci când soții se găsesc în imposibilitatea de a aduce pe lume un fiu, tradiția ne învață că ei nu sunt lipsiți cu totul de posibilitatea de a-și desfășura și aplica vocația lor de părinți, inerentă tainei căsătoriei și că pot apela la adopție sau înfiere, angajându-se cu această ocazie să găzduiască și să înconjoare cu dragoste și dăruire copilul care le este oaspete, ca și cum ar fi rodul pântecelui lor”.

De asemenea, dintre sutele de articole publicate de blogul „Cultura Vieții” pe această tematică recomandăm interviul cu pr. dr. Andrei Lorgus, decanul Facultății de Psihologie a Universității Ortodoxe Ruse „Sf. Ioan Teologul” (Federația Rusă), în traducerea colegilor de la Provita

Media: „Copiii nu sunt lucruri, ca să ‘se facă’. Interviu despre infertilitate și reproducere asistată, din perspectivă ortodoxă”⁴.

Ar fi timpul ca metodele de reglare a fertilității pe cale naturală (Roetzer, Billings, Creighton – metode științifice, recunoscute și de către Organizația Mondială a Sănătății ca având o eficiență de 98-99%), ce nu implică costuri la fel de mari ca tehnologiile reproductive, să fie promovate și în România. Dacă ar exista interes! Însă nu există, întrucât ele nu aduc profituri clinicilor de „fertilitate”.

București, martie 2018

⁴ <http://www.culturavietii.ro/2011/07/23/copiii-nu-sunt-lucruri-ca-sa-se-faca-interviu-despre-infertilitate-si-reproducere-asistata-din-perspectiva-ortodoxa/>